

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Charakteristika vyučovacího předmětu – 2. stupeň

Obsahové, časové a organizační vymezení

Předmět **český jazyk a literatura** se vyučuje jako samostatný předmět v 6. – 9. ročníku 5 hodin týdně, ve třídě s rozšířenou výukou matematiky (dále jen RvM) v 9. ročníku 4 hodiny týdně

Vzdělávání ve vyučovacím předmětu český jazyk a literatura je zaměřeno na:

- pochopení jazyka jako prostředku historického a kulturního vývoje národa a důležitého sjednocujícího činitele národního společenství -
pochopení jazyka jako důležitého nástroje celoživotního vzdělávání
- rozvíjení pozitivního hodnotového systému a respektování kulturní rozmanitosti
- rozvíjení kultivovaného písemného i ústního projevu
- pochopení role žáků v různých komunikačních situacích - orientaci při vnímání okolního světa i sebe sama.
- porozumění různým druhům psaných i mluvených jazykových projevů, pochopení záměru autora, hlavní myšlenky
- vnímání literatury jako specifického zdroje poznání a prožitků
- využívání různých zdrojů informací (slovníky, encyklopedie, katalogy, bibliografie, internet) pro rozšiřování znalostí a dovedností potřebných k dalšímu vzdělávání a sebevzdělávání

Vyučovací předmět český jazyk a literatura je úzce spjat s ostatními vyučovacími předměty:

- dějepis - období Velké Moravy – počátky slovanského písemnictví, doba husitská, období humanismu a národního obrození
- informatika – práce s digitálními technologiemi a aplikacemi – využití např. při tvorbě prezentací a projektů
- hudební výchova - lidová slovesnost, melodrama, písně
- z hlediska správného používání jazyka (větné skladby, pravopisu) je spjat i se všemi ostatními vyučovanými předměty

Předmětem prolínají průřezová témata:

OSV – rozvíjí komunikaci a mezilidské vztahy - sociální dovednosti, schopnost řešení problémů, tvořivost: např. mluvní cvičení, verbální a neverbální sdělení, poznávání lidí dle příběhů, procvičování paměti

VDO – zásady demokratického myšlení, tolerance, schopnost rozlišování významu pojmů, formování volných a charakterových rysů (sebekontrola, rozvíjení spolupráce)

EGS – poznávání života v jiných zemích (deníky, cestopisy,...)

EV – lidová slovesnost a příroda, člověk a příroda, příroda a dobrodružství,...

MDV – výběr literatury, mediální sdělení a jeho hodnocení, reklama, zpravodajství, média v každodenním životě, spolupráce se školním časopisem

MKV – poznávání jiných kultur, sbližování a prolínání kulturních vlivů, hrdost na naši národní kulturu – viz. např. Češi a národní obrození

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

Učitel

vede žáky k vyhledávání a třídění informací

k užívání správné terminologie

propojování poznatků z různých předmětů

zohledňuje rozdíly ve znalostech a pracovním tempu jednotlivých žáků

vede žáky k využívání dostupných digitálních technologií a aplikací

k práci s elektronicky přístupnými literárními a jazykovými prameny a jejich kritickému zpracování

Žáci

- vyhledávají a třídí informace a propojují je do širších významových celků
- osvojují si základní jazykové a literární pojmy
- kriticky hodnotí výsledky svého učení a diskutují o nich
- prostřednictvím digitálních technologií se snaží o kritický přístup ke zpracování informací

Kompetence k řešení problémů

Učitel

vede žáky ke kritickému myšlení a logickému uvažování

zadává úkoly způsobem, který umožňuje žákům volbu různých postupů

zařazuje metody, při kterých žáci sami docházejí k závěrům a řešením

Žáci

- vyhledávají informace vhodné k řešení problému
- využívají získaných vědomostí a dovedností k objevování různých variant řešení

- učí se kriticky myslet a své myšlenky jsou schopni obhájit
- učí se samostatně řešit problémy
- uvážlivě rozhodují

Kompetence komunikativní

Učitel

vede žáky k přesnému a výstižnému vyjadřování

zadává úkoly, při kterých žáci mohou spolupracovat

se žáky diskutuje a vede je k výstižné argumentaci

vede žáky k užívání informačních a komunikačních prostředků

Žáci

- formulují a vyjadřují své myšlenky a názory v logickém sledu, výstižně a kultivovaně se vyjadřují ústně i písemně
- naslouchají promluvám druhých lidí a vhodné na ně reagují
- účinně se zapojují do diskuse a vhodně obhajují své názory
- rozumí různým typům textů, záznamů a obrazových materiálů
- využívají informačních a komunikačních prostředků pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem

Kompetence sociální a personální

Učitel

zadává úkoly, při kterých žáci mohou spolupracovat

vyžaduje dodržování pravidel slušného chování

dodává žákům sebedůvěru a vede je k dodržování

pravidel

Žáci:

- účinně spolupracují ve skupině
- podílejí se na utváření příjemné atmosféry v týmu
- věcně argumentují a efektivně spolupracují s druhými při řešení úkolů
- učí se sebekontrolé

Kompetence občanské

Učitel

zadává skupině úkoly způsobem, který vylučuje, aby jeden žák pracoval za ostatní

motivuje žáky, aby brali ohled na druhé a uvědomovali si odlišnost názorů druhých lidí

motivuje žáky k zájmu o kulturní dědictví

Žáci

- respektují názory ostatních lidí
- chrání naše tradice, kulturní i historické dědictví

- chápou základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy
- formují své volní a charakterové rysy
- mají pozitivní postoj k uměleckým dílům, aktivně se zajímají o kulturní dění

Kompetence pracovní

Učitel

vede žáky k dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví

požaduje dodržování dohodnuté kvality práce

vede žáky k využívání znalostí v každodenním životě

vede k dodržování bezpečného užívání informačních technologií

umožňuje žákům vzájemně si radit a pomáhat

Žáci

- jsou vedeni k efektivitě při organizování vlastní práce
- dodržují vymezená pravidla, dodržuje bezpečnost při využívání informačních technologií
- využívá svých znalostí v běžné praxi

Český jazyk a literatura

6. ročník

MLUVNICE

časová dotace: 3 hodiny týdně

Učivo	Výstup	Poznámky
<p>Obecné poučení o jazyce (jazykové příručky)</p> <p>Zvuková stránka jazyka</p> <p>Slovní zásoba a tvoření slov (způsoby tvoření slov a obohacování slov. zás.)</p> <p>Pravopis</p> <p>Tvarosloví (ohebné slovní druhy)</p> <p>Skladba (základní větné členy)</p> <p>Pravopis (shoda přísudku s podmětem)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dokáže pracovat se základními jazykovými příručkami - odliší spisovný a nespisovný jazykový projev - rozpozná nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov - ovládá pravopisné jevy lexikální a morfologické - dokáže rozpoznat ohebné slovní druhy - uvědomuje si vztah mezi základními větnými členy - orientuje se v druzích podmětu, chápe podstatu shody	<p>Pravopis – v průběhu celého školního roku</p>

Český jazyk a literatura

SLOH

6. ročník

časová dotace : 1 hodina týdně

Učivo	Výstup	Poznámky
Vypravování (prosté, rozvinuté) Popis předmětu, osoby, pracovního postupu Práce s informacemi – zpráva, oznámení Píšeme dopisy Práce s odbornými texty	<ul style="list-style-type: none"> - osvojuje si základní normy písemného vyjadřování, zvládá jednoduchou grafickou úpravu textu - dokáže odlišit a použít přímou a nepřímou řeč - dokáže výstižně vyjadřovat vlastní postoje a pocity - komunikuje pohotově a přiměřeně v běžných komunikačních situacích	Doporučujeme výuku v blocích a ve skupinách

Český jazyk a literatura
LITERATURA

6. ročník

časová dotace : 1 hodina týdně

Učivo	Výstup	Poznámky
<p>Lidová slovesnost (hádanky, říkadla, rozpočítadla, slovní hříčky,...)</p> <p>Pohádky</p> <p>Poezie a próza s tématem Vánoce (bible)</p> <p>Řecké eposy, řecké báje a pověsti, římské báje</p> <p>Příběhy odvahy a dobrodružství</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších - přednáší z paměti literární texty přiměřené věku - zvládá dramatizaci jednoduchého textu - vyjádří své pocity z přečteného textu - dovede rozlišit různé žánry - podle svých schopností volně reprodukuje text, případně tvoří vlastní literární text na dané téma	<p>V průběhu roku: základy lit. teorie, literárně- výchovné aktivity (divadlo, besedy, výstavy...), čtenářský deník (případně)</p>

Český jazyk a literatura

MLUVNICE

7.ročník

časová dotace : 3 hodiny týdně

<u>Učivo</u>	<u>Výstup</u>	<u>Poznámky</u>
Tvarosloví (ohebné slovní druhy, důraz na slovesa a přídavná jména přív.!, neohebné slovní druhy, seznámení s vlastními jmény)	<ul style="list-style-type: none"> - ovládá pravopisné jevy morfologické	Pravopis – v průběhu celého školního roku
Slovní zásoba (význam slova, slova jednoznačná, mnohoznačná, synonyma)	<ul style="list-style-type: none"> - chápe přenášení pojmenování - používá samostatně výkladové a jiné slovníky pro určení významu slova	
Skladba (stavba věty – základní a rozvíjející větné členy, souvětí podřadné)	<ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje větné členy, ovládá základní pravopisné jevy syntaktické ve větě jednoduché	

Pomůcky: viz. 9. ročník

Český jazyk a literatura

SLOH

7. ročník

časová dotace : 1 hodina týdně

<u>Učivo</u>	<u>Výstup</u>	<u>Poznámky</u>
Vypravování (v umělecké lit.) Popis – návody a popisy pracovního postupu, líčení Popis osoby a charakteristika	<ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje slohové rozvrstvení slovní zásoby, dokáže popsat své city, pocity, nálady - dokáže výstižně vyjádřit charakteristické rysy popisované osoby	Doporučujeme výuku v blocích, samostatnost, prezentaci vlastní práce
Životopis	<ul style="list-style-type: none"> - používá jazykové i mimojazykové prostředky komunikace - používá jazykové prostředky pro daný slohový útvar	
Práce s informacemi		

Český jazyk a literatura
LITERATURA

7. ročník

časová dotace: 1 hodina týdně

<u>Učivo</u>	<u>Výstup</u>	<u>Poznámky</u>
Bajky Pověsti (české), kroniky Balady a romance, literatura doby Karla IV. a husitství Cestopisy	<ul style="list-style-type: none"> - jednoduše a výstižně charakterizuje hlavní žánry literatury - formuluje vlastní názory na přečtený text - orientuje se v základních literárních pojmech (viz učivo) - výrazně čte nebo přednáší vhodný literární text - chápe podstatu cestopisu, pokus o vlastní cestopis (sloh)	V průběhu roku: základy lit. teorie, literárně - výchovné aktivity (divadlo, besedy, výstavy...), čtenářský deník (případně)

Český jazyk a literatura

MLUVNICE

8. ročník

časová dotace : 3 hodiny týdně

<u>Učivo</u>	<u>Výstup</u>	<u>Poznámky</u>
Obecné poučení o jazyce (skupiny jazyků, rozvrstvení národního jazyka)	- má přehled o slovanských a světových jazycích	Pravopis a jazykový rozbor – v průběhu celého školního roku
Slovní zásoba (obohacování, slova přejatá a jejich skloňování)	- umí rozlišit a prakticky využívat obohacování slovní zásoby, pochopil podstatu skloňování slov přejatých	
Tvarosloví (slovesa)	- ovládá mluvnické kategorie sloves a správně je používá	
Skladba (věta jednoduchá a souvětí, souvětí podřadné a podřadné)	- určuje druhy vedlejších vět - ovládá pravopisné jevy syntaktické ve větě jednoduché	

Pomůcky: viz. 9. ročník

Český jazyk a literatura

8. ročník

SLOH

časová dotace : 1 hodina týdně

<u>Účivo</u>	<u>Výstup</u>	<u>Poznámky</u>
Charakteristika – literární postava Výklad Referát a recenze Úvaha (aktuální témata) Některé důležité písemnosti – přihláška, objednávka, pozvánka, žádost	<ul style="list-style-type: none"> - ovládá základy studijního čtení, formuluje hlavní myšlenky textu - formulace vlastních názorů a postojů - uvědomuje si potřebu spisovné výslovnosti ve veřejném projevu	Doporučujeme výuku v blocích, účast v soutěžích

Český jazyk a literatura

MLUVNICE

9. ročník

časová dotace : 3 hodiny týdně ve třídě

s RvM – 2 hodiny týdně

<u>Učivo</u>	<u>Výstup</u>	<u>Poznámky</u>
Obecné poučení o jazyce (původ a základy vývoje češtiny)	- zvládá výstavbu souvislého textu a různé způsoby jeho členění	Pravopis a jazykové rozbory – v průběhu celého školního roku
Slovní zásoba (synonyma, homonyma, antonyma, odborné názvy)	- určuje druhy souvětí - ovládá pravopisné jevy v souvětí	
Tvarosloví (vlastní jména a názvy)	- ovládá poměry vět hlavních a rozbory složitých souvětí	
Skladba (souvětí, pořádek slov ve větě, stavba textu)		

Pomůcky: nástěnné tabule, slovníky, příručky, literární texty, výukové programy, internet, mobilní aplikace, televize...

Český jazyk a literatura

SLOH

9. ročník

časová dotace : 1 hodina týdně

<u>Učivo</u>	<u>Výstup</u>	<u>Poznámky</u>
Slohotvorní činitele Mluvené a psané texty Oficiálnost projevu a formální vyjadřování Sloh a funkce textů Některé publicistické útvary	<ul style="list-style-type: none"> - zvládá výstavbu souvislého textu a různé způsoby jeho členění - chápe roli mluvčího a posluchače - dodržuje zásady dorozumívání (komunikační normy) - vyjádří ústně či písemně své zážitky, názory, nálady, pokouší se o vlastní literární texty - zvládá základní normy písemného vyjadřování a grafickou úpravu textu	Doporučujeme výuku v blocích, účast v soutěžích, celoročnickovou práci apod.

Český jazyk a literatura
LITERATURA

9. ročník
dotace : 1 hodina týdně

časová

<u>Učivo</u>	<u>Výstup</u>	<u>Poznámky</u>
Literatura 1. pol. 20. století (česká i světová) – meziválečná poezie a próza, odraz války v literatuře (ztracená generace)	<ul style="list-style-type: none"> - orientuje se v základních literárních směrech 20. st. - má přehled o významných představitelích české a světové literatury - projevuje zájem navštěvovat divadla a filmová představení - formuluje vlastní názory na umělecké dílo	V průběhu roku: základy lit. teorie, literárně-výchovné aktivity (divadlo, besedy, výstavy...), čtenářský deník (případně)
Literatura 2. pol. 20. stol. (oficiální, exilová a samizdatová), česká literatura, moderní román		